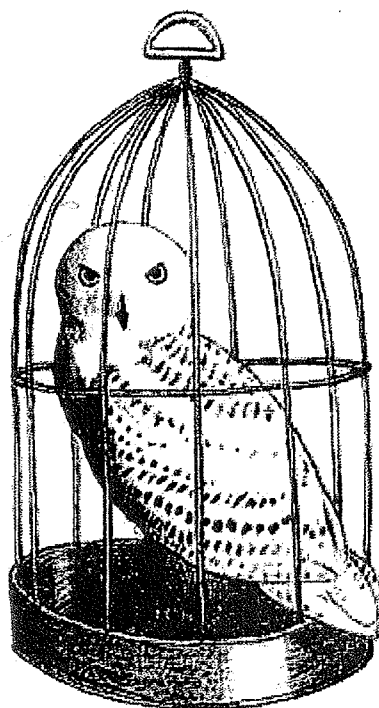

Sluttrapport
fra pilotprosjektet om utprøving av
IKT/Internett
i opplæringa innenfor kriminalomsorgen

Utarbeidet av
Nasjonalt forum for IKT/Internett i opplæringen i
kriminalomsorgen

18.02.2008

1. Innholdsfortegnelse

1.	Innholdsfortegnelse	1
2.	Sammendrag.....	2
3.	Internett i fengsel – tilbakemeldinger fra 3 elever	3
4.	Mandat og sammensetning Nasjonalt forum for IKT	4
5.	Prosjekt Internett for innsatte (IFI)	4
5.1.	Bakgrunn og formål	4
5.2.	Pilotprosjektet	5
6.	Resultat fra utprøvningsperioden.....	5
6.1.	Sikkerhet	5
6.2.	Rapport fra Mysen vgs – Indre Østfold fengsel	7
6.3.	Rapport fra Rud vgs – Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt	9
6.4.	Rapport fra Hjalmar Johansen vgs - Skien fengsel	10
6.5.	Rapport fra Romsdal vgs - Hustad fengsel	11
6.6.	Spørreundersøkelsen til pilotskolene	17
6.7.	Spørreskjema til fengslene	17
6.8.	Oppfølging og veiledning	18
7.	Oppsummering av rapportene med anbefalinger.....	18
7.1.	Læringsplattform.....	19
7.2.	Lokal installasjon, image-løsning eller sentral installasjon av programvare	19
7.3.	Rutiner for å opprette brukere og endre passord.....	19
7.4.	Hvilke nettsteder/sider skal den enkelte skole/fengsel få tilgang til?	20
7.5.	Bruk av pedagogisk programvare	20
7.6.	Bærbare PC-er på lærernetverket.....	20
7.7.	Utvidet internettilgang i klasserommet	20
7.8.	Forenkle kravene til passord for innsatte	20
7.9.	Behov for lærer/klasseroms PC.....	21
7.10.	Lokal webserver ”intranettsider”	21
7.11.	Vedlikehold, feilretting og videreutvikling.....	21
7.12.	Opplæring.....	21
8.	Videre oppfølging – forslag til utrullingsplan	21
8.1.	Forslag til utrullingsplan	22
8.2.	Ressursbehov for skolens og kriminalomsorgens personale.....	23
8.3.	Økonomi.....	23
8.4.	Rundskriv	23
8.5.	Juridiske spørsmål i forhold til personvern (både innsatte og ansatte)	23
9.	Avslutning	24
I.	Vedlegg.....	25

2. Sammendrag

Våren 2006 besluttet skolemyndighetene og kriminalomsorgen å prøve ut bruk av internett ved fire skoler/fengsler. Følgende skoler/fengsler var med i utprøvingsperioden: Mysen vgs/og Indre Østfold fengsel, avd. Trøgstad, Hjalmar Johansen vgs og Skien fengsel, Rud vgs og Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt og Romsdal vgs og Hustad fengsel.

I følge opplæringsloven har innsatte rett og plikt til opplæring på grunnskolenivå og rett til videregående opplæring. I skolereformen "Kunnskapsløftet" er digital kompetanse en av fem basisferdigheter på linje med lesing, skriving, regning og engelsk. Ferdighet i bruk av internett i undervisningen inngår i denne kompetansen.

Kriminalomsorgen har i samarbeid med skolemyndighetene utarbeidet en teknisk løsning som gir elevene en kontrollert tilgang til internett. Dette innebærer at elevene får tilgang til pedagogiske web- sider, læresteder og ulike læringsplattformer samt tilgang til sider med mer generelt innhold som søkesider, offentlige informasjonssider, diverse sider med faktaopplysninger m.v.

Prosjektperioden varte fra juni til 15. oktober 2007. Skolene/fengslene ble i etterkant av prosjektperioden bedt om å skrive en felles rapport samt svare på diverse spørsmål. Spørsmålene omhandlet de pedagogiske behovene og sikkerhetsmessige utfordringer knyttet til bruk av internett. Det ble også avholdt en erfaringskonferanse med de respektive skoler/fengsler etter avsluttet prosjektperiode.

På bakgrunn at tilbakemeldingene fra de skoler og fengsler som deltok i prosjektet, har Nasjonalt IKT- forum i kriminalomsorgen sett behov for å følge opp 12 ulike forhold.

Ved bruk av læringsplattform (**LMS**) som f. eks. It's learning, Ilias og Classfrontier bør man kunne se på opplæring i kriminalomsorgen som en helhet. En LMS er en felles læringsressurs der det ligger innhold som kan deles og der det er mulig å administrere og støtte læringsprosesser. Gruppen anbefaler at det settes opp en felles LMS inne på nettverket. Teknisk administrasjon foretas av KITT, innholdsvedlikehold utføres av den enkelte skole. Skolene ønsker installasjon av lokal programvare via en **imagerøsning** for forenklet oppsett. Gruppen anbefaler at det legges til rette for det. Gruppens flertall anbefaler at operativt ansvar for bla, **etablering av brukeridentitet** for innsatte kan delegeres til skolens driftsansvarlige. Gruppens mindretall ved gruppens leder anbefaler at dette utføres av fengslets ikt-medarbeider.

Når det gjelder spørsmål om hvem som skal avgjøre **hvilke nettsteder/sider** den enkelte skole/fengsel får tilgang til, anbefaler gruppen at det nedsettes en gruppe med representanter fra skolen og kriminalomsorgen som får fullmakt til å avgjøre dette. Videre anbefales at det opprettes en **sentral kunnskapsdatabase** som er tilgjengelig for skolens og fengslets driftspersonell for installasjon av programvare som kreves særskilt tilpasning. Det bør utarbeides retningslinjer for bruk av **bærbare PC-er** på lærernettverket. Videre anbefaler gruppen at kravene til **passordkompleksitet** blir lempet og at det gis tillatelse til at lærer og elever kan bruk de **samme PC-ene** i klasserommet. Det anses som dårlig ressursutnyttelse å ha en egen lærer PC i hvert klasserom. Gruppen anbefaler også at det gis mulighet for å sette opp **lokale webservere "intranettsider"**. Dette vil kreve at det utarbeides lokale rutiner.

Erfaringene har også vist at systemet har noen feil og at det til tider er **ustabilt**. Dette må rettes opp. Gjennom prosjektperioden har man sett at det er behov for kompetanseheving, både blant skolens og kriminalomsorgens personell. Gruppen har laget forslag til videre utrullingsplan for bruk av internett i undervisning i fengslene.

3. Internett i fengsel – tilbakemeldinger fra 3 elever

Elev 1:

Etter en uke på internettkurs har jeg lært en del viktig ting om verdenen, og om min bakgrunn og mitt hjemland. Jeg synes at Internett har gitt meg veldig mye kunnskap. Det å få følge med nyheter over hele verden er veldig fornuftig, spesielt når man sitter i fengsel. Det å få følge med hva som skjer i den frie sonen er viktig etter mitt syn.

De sidene som jeg har vært i på Internett i denne lærerik uke på internettkurset er:

- **Nyheter over hele verden.** Dette synes jeg er veldig bra å bli oppdatert om sitt hjemmeland og hva som skjer i verdenen og selv sagt Norge.
- **Nett side angående skole/studie.** Internett har vært veldig mye til hjelp, når det gjelder dette området. Jeg selv har planen om å bli kokk og jeg har vært innom studie veiledning på Internett. Det har gitt meg mange viktig informasjoner som er veldig viktig for videre arbeid med målet mitt.
- **Kultur og tradisjon nett side.** Jeg har lært mange nye ting om min kultur og andres kultur. Og ikke minst om norsk kultur, dette har vært viktig for integreringsprosessen.

Internett vil også være til god hjelp før løslatelse. I mitt syn mener jeg at Internett er til stor hjelp før løslatelse og for fremtidsplane til innsatte, som bolig, jobb, videre studie o.l.

Internett og sikkerhet

Jeg kan ikke si noe om dette emne siden jeg ikke har peiling om pc og teknologi. Jeg synes at det har fungert veldig bra. Selv om det var mange sider som var stengt, som skulle ikke vært stengt. Men jeg er uansett fornøyd med denne Internett ordningen på kurset. Og jeg håper at denne ordningen vil fortsette. Om noen innsatte prøver å misbruke Internett, så håper jeg at det ikke blir kollektiv avstraffelse.

Takk for kurset.

Elev 2:

- Internet school. It's very very very good! Litauen
- Miss. or Sir responsible of this prison Internet project, Me and all inmates assisted in this special program, in particular, and in this Internet in prison project, in general, haven't more to say than deep thanks. In addition of what Internet brought for us in matter of education and knowledge, it's a real window for us to the outside world. Through this window, we can get opportunities to share several things in many skills for ultimate Interest for each one of us. Thanks again for given us this useful Internet service.

Elev 3:

Min tilbakemelding er overordnede positiv. Min hverdag uken jeg gikk i studiegruppen her i Skien Fengsel ga meg større motivasjon for å gjennomføre soningen inkludert vedlikehold og oppbygging av min kompetanse. - Om muligheten fortsatt gis meg vil jeg benytte Internett til:

1. Skole og opplæring
2. informasjonstavle

3. nyheter

4. tidsfordriv

Jeg vil forsøke å påvirke etaten til å gi oss innsatte denne formen for Internett tilgang og forsøke å påvirke andre innsatte til å benytte muligheten innenfor de vedtekter som bindes til bruken av internettportalen.

4. Mandat og sammensetning Nasjonalt forum for IKT

Nasjonalt forum for IKT i opplæringen i kriminalomsorgen (NFFIKT) ble opprettet i 2004 med følgende mandat:

Arbeidsgruppen får i oppgave å legge til rette for at innsatte får oppfylt retten til opplæring i samsvar med opplæringsloven når de innsatte gjør bruk av IKT og elektronisk nettverk i opplæringen (feks Internett). Gruppen skal også se til at opplæringen er sikkerhetsmessig forsvarlig og er i samsvar med lover og forskrifter. Arbeidsgruppen skal videre vurdere utviklingen og komme med forslag til tekniske forbedringer og forenklinger.

Forumet er sammensatt av følgende personer fra kriminalomsorgen og utdanningsetaten:

- Torfinn Langelid, Fylkesmannen i Hordaland
- Suzanne Five, KSF
- Andreas Lund, UiO (ut av Nasjonalt forum 31.12.07)
- Anders Ø. Gimse, Utdanningsdirektoratet
- Ola Aas Seeberg, Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt
- Bent Dahle Hansen, Grønland voksenopplæringssenter
- Stig Haugdahl, KITT
- Johnny Bjørkli, Region nordøst (ut i permisjon fra Nasjonalt forum 01.10.07)
- Paal Chr Breivik, Fylkesmannen i Hordaland (inn i Nasjonalt forum fra 01.01.08)

5. Prosjekt Internett for innsatte (IFI)

NFFIKT foreslo våren 2006 å prøve ut bruk av Internett i opplæringen ved fire skoler/fengsler. Fylkesmannen i Hordaland og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning bestemte at følgende skoler/fengsler skulle være med i utprøvingsperioden: Mysen vgs og Indre Østfold fengsel, avd. Trøgstad, Hjalmar Johansen vgs og Skien fengsel, Rud vgs og Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt og Romsdal vgs og Hustad fengsel.

5.1. Bakgrunn og formål

Av straffegjennomføringsloven § 4 (om forvaltningssamarbeid) fremgår det at kriminalomsorgen gjennom samarbeid med andre offentlige etater skal legge til rette for at domfelte og innsatte i varetekt får de tjenester som lovgivningen gir dem krav på. I rundskriv G-5/2005 "Rundskriv om forvaltningssamarbeid mellom opplæringssektoren og kriminalomsorgen" gitt 6.6.2005 av Justis- og politidepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet, reguleres den nærmere ansvarsfordelingen mellom etatene.

I følge Opplæringsloven har innsatte rett og plikt til opplæring på grunnskolenivå og rett til videregående opplæring. Voksne født før 1.1.1978 har rett til videregående opplæring, rett til fornyet grunnskoleopplæring, rett til spesialundervisning og rett til realkompetansevurdering.

I skolereformen "Kunnskapsløftet" er digital kompetanse en av fem basisferdigheter på linje med lesing, skriving, regning og engelsk. Ferdighet i bruk av Internett inngår i denne kompetansen. Bruk av Internett er både i grunnskole og videregående opplæring et viktig arbeidsredskap for alle elever. Ved å gi en kontrollert tilgang til Internett i fengselsundervisningen, får elevene tilgang til pedagogiske web-sider, læresteder og ulike læringsplattformer, samt tilgang til sider med mer generelt innhold slik som søkesider, offentlige informasjonssider, diverse sider med faktaopplysninger mv.

Vi kan for eksempel vise til at forberedelsestiden som en del av grunnskoleeksamen fra våren 2008 ikke kan gjennomføres uten tilgang til Internett, dvs. at elevene får en dags forberedelsestid der eleven må ha tilgang til Internett. Informasjonsinnhenting som del av forberedelse til eksamen i videregående opplæring blir mer og mer vanlig i de fagene der det er forberedelsestid. Det vil bli en IKT-basert eksamen i de aller fleste fag.

5.2. Pilotprosjektet

I utgangspunktet var prosjektperioden tenkt fra 10.11.2006 til 1.3.2007. På grunn av problemer med leveranse av datalinjer til de fire skolene/fengslene ble tidspunkt for iverksettelse utsatt flere ganger. Prosjektperioden ble til slutt fra juni 2007 til 15.10.2007. Ila fengsel og Rud vgs hadde en litt lengre utprøvningsperiode. Utprøvningsperioden ble svært kort og erfaringene med den nasjonale brannmuren og bruk av IKT/Internett noe begrenset. Skolene fikk for eksempel ikke prøvd ut bruk av Internett i eksamensperioden.

6. Resultat fra utprøvningsperioden

Skolene/fengslene ble bedt om å skrive en felles rapport. Det ble i tillegg sendt ut spørreskjema både til skolene og fengslene som deltok i utprøvningsperioden. Disse skjemaene prøvde å kartlegge både de pedagogiske behovene og de sikkerhetsmessige utfordringene knyttet til bruk av IKT/Internett i opplæringen.

6.1. Sikkerhet

Sikkerheten i systemet består av to deler: en teknisk og en rutinemessig del.

Teknisk sikkerhet

Den tekniske sikkerheten består av den sentrale portalen i driftssenteret i Horten. Der overvåkes, filtreres og logges all internettrafikk. I tillegg er hver enhet satt opp med lokal brannmur. PC-ene på lokalnettet har installert antivirusprogram. Funksjonaliteten i de lokale PC-ene er styrt fra driftssentralen (Group Policy i AD).

Sikkerhetsfirmaet mnemonic gjennomførte i mai 2007 en test av den tekniske sikkerheten i systemet. På grunnlag av denne rapporten ble det gjennomført noen umiddelbare endringer i systemet. Prosjektet gjennomførte høsten-2007 en egen risikovurdering. Ut fra denne ble det også satt i gang tiltak som vil bli sluttført i løpet av første halvår 2008.

Teknologien utvikler seg hele tiden. Det vil stadig komme nye muligheter, med tilhørende risiko og det vil avdekkes sårbarheter i systemene. Vi vil derfor fortsatt ha fokus på den tekniske sikkerheten, og jevnlig gjennomføre risikovurderinger.

Rutiner for sikkerhet

Ansvarsforhold, rutiner for drift og bruk av systemet følger av utkast til G-rundskriv ”Retningslinjer bruk av IKT/Internett i opplæringen for innsatte i kriminalomsorgen”. Rundskrivet beskriver retningslinjer for:

- Den nasjonale driftsansvarlige (KITT)
- Kriminalomsorgsregion
- Fængselsleder
- Fængselets brevkontroll
- Fængselets driftsansvarlige
- Skolens ledelse
- Skolens driftsansvarlige
- Lærere

I tillegg beskrives en elevkontrakt som alle elever må underskrive før det gis tillatelse til bruk.

I likhet med den tekniske sikkerheten må også rutinene gjennomgås jevnlig og endres etter behov.

6.2. Rapport fra Mysen vgs – Indre Østfold fengsel

Indre Østfold fengsel, Trøgstad avdeling, er et fengsel med lavere grad av sikkerhet. Prosjektperioden har vært kort. Det er derfor vanskelig å være konkret i tilbakemeldingene. Det er også vanskelig å si noe om omfanget av funksjoner og eventuelle problemråder knyttet til disse. Generelt kan det sies at løsningen fungerer bra både pedagogisk og teknisk, men det er fortsatt rom for forbedringer. KITT og Chris Øvrid får svært gode tilbakemeldinger for godt samarbeid og vilje til å få til løsninger.

Brukere

Det har gått mye tid til administrasjon av nye brukere. Denne funksjonen er tillagt fengslets IKT-ansvarlige. Dette er en upraktisk og unødig tidkrevende oppgave. Det er skolen som velger ut elever til undervisninga og elevene får godkjent elevstatus når de er klarert fra fengslet. Det er skolen som sitter på informasjonen til de enkelte elevene. Det bør ikke være noe i veien for at skolen oppretter nye brukere og tildeler nødvendig passord.

Passordkontroll

Det er forståelse for nødvendig passordkontroll for å beskytte elevene og deres arbeider. Men det går mye tid til å løse opp i glemte passord. Det medfører også en redusert sikkerhet fordi passord blir oppbevart skriftlig. Kravene til passord for innsatte bør forenkles.

Skoleadministrasjon – lærer klasseroms PC

Det er ikke behov for en lærer klasseroms PC. Læreren kan like godt jobbe fra en ordinær elev PC.

Kabling og router løsninger

Alle lærer PC via den nasjonale løsningen fungerer bra for lærerne etter at det ble åpnet opp for å komme inn på hovedskolens LMS. Det er svært begrensende at lærerne ikke får tilgang til c:/

Sikkerhet

Passord og bruk av token for lærere fungerer bra.

Stasjonære PC contra bærbare PC

Samtlige lærere og elever benytter bærbare PC er. Sammen med fengslet er det funnet en sikker rutine ved alle PCer kan låses ned i en safe når de ikke er i bruk. Det sikrer både mot misbruk og mot tyveri.

"System down"

Når hele eller deler av systemet er nede og brukeren ikke kan verifiseres, er samtlige maskiner ubrukelige. Mye av undervisningen kunne foregått på PC uten Internett tilgang. Det er derfor uheldig at det ikke finnes noen lokal bruker. Ingen lærere kan utføre arbeid på sine PC'er uten at tilgangen er gjenopprettet. Det må enten lages en kopi av brukerdatabasen slik at påloggingen kan verifiseres temporært mot denne, eller så må det åpnes for å gi lokal tilgang.

Skrivertilgang

Det gjør det hele unødvendig tungvint å hindre lærerutskrift fra klasserommet. Det foreslås å åpne for utskrift fra lærer-PC til elevskriver.

Tilgang til nettsider

Det er vanskelig å trekke noen slutninger etter så kort prøveperiode.

Læringsplattform

For å få en tilstrekkelig struktur og for å kunne planlegge oppgavene bedre, mener skolen at det bør finnes en læringsplattform tilgjengelig. Primært bør den være organisert slik at det er mulig for alle fengslene å benytte den. Det vil åpne opp for at elever også kan få vurdert sine oppgaver og besvarelser fra andre lærere. Sekundært vil en lokal LMS kunne dekke behovet for å strukturere oppgavearbeid og mappevurdering.

Lokal web-server

Mye av undervisningen innenfor IKT kan rettes mot media og kommunikasjon. I den anledning vil det være til stor nytte å kunne kjøre en lokal web-server for utvikling av ”intranettsider” og for opplæring i web-utvikling.

Eksamen

Bruk av Internett i forbindelse med eksamen ble ikke utprøvd.

6.3. Rapport fra Rud vgs – Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt

Ila er en enhet med høy grad av sikkerhet. Skolen startet etter mange tekniske problemer som pilot skole med to elever fra januar 2007. Elevene gikk på Medier og Kommunikasjon VG1. Skolen valgte av sikkerhetsmessige grunner løsningen med at læreren også var "elevpåkoblet". Konklusjon: Variabel drift, men positivt! Skolen fikk ikke testet ut Internett i eksamenssituasjonen. Høsten 2007 flyttet skolen inn i nye undervisningslokaler. Skolen har i samarbeid med fengslets dataansvarlig etablert brukerkonto på elevene, og alle elevene som er tilsluttet skolen (heltid/deltid) får konto. I prøveperioden har skolen fått mye støtte fra KITT ved Chris Øvrid.

Erfaringer

- Det har tatt noe lenger tid teknisk å få koblet opp alle maskinene pga tekniske problemer i forbindelse med nye undervisningslokaler. Skolen har derfor ikke mange sammenhengende uker med alle maskinene påkoblet.
- Ustabilt nett i oppstart
- Har laget et meldeskjema som fakses over til KITT v/Chris Øvrid der elevene/lærerne søker om nye adresser. Skolen sensurerer ikke disse søknadene.
- De første tilbakemeldingene er at elevene er overrasket over hvor mye de kommer inn.
- Lærerne er negativt overrasket over hvor mye av lærebokmaterialet som er lukket
- Skolen har ikke kommet særlig i gang med lærer/elev meldinger /oppgaver til den enkelte elev
- Tilbakemeldingene er store når fellesområdet blir anvendt! Her ligger det et stort potensiale!
- Lærerne har nevnt at personlige opplysninger om dem er funnet .Det har vist seg at de har skrevet artikler som er lagt ut med presentasjon av forfatteren. Dette er offentlig tilgjengelig stoff.
- En elev har nevnt (på avd.) at en kan se porno(?) på skolen. Dette har vist seg å være bilder fra aviser
- Lovdata (- elever leser saker om hverandre - noen synes det er ubehagelig). Det er kun en elev på skolen som trenger Lovdata i sine studier.

Utfordringer

- Har nå avtalt å ha besøk av Chris Robert Øvrid onsdag den 31.10.07 kl.1300 for at lærerne skal føle seg mer trygge i bruken av nettet. Skolen har et ansvar i å øke kompetansen hos lærerne slik at Skolenettet blir utnyttet i sin fulle bredde.
- Håper Skolenettet også åpnes mer i forhold til læreverkene
- Vi ønsker å fortsette med at alle skolens elever blir brukere. Det blir vanskelig å administrere individuelle løsninger (nødløsning).
- Viktig at informasjon om Skolenettet formidles saklig og nøkternt til avdelingspersonalet i fengselet. Det kan fort oppstå rykteflom!

6.4. Rapport fra Hjalmar Johansen vgs - Skien fengsel

Skien er et fengsel med høy grad av sikkerhet. Skolen har tre (fire) klasserom og to selvstudierom og 21 PC-er til elevbruk. Det er 26 innsatte med tilgang (maks 30 ?) og det er PC-er på cella til "alle". De går på videregående skole, studie- og yrkesforberedende. Elevene har svært ulike behov som varierer fra videregående opplæring, ulike kurs som data, språk og NKI. Blant de innsatte er det flere minoritetsspråklige og de som ønsker høyskole og universitet.

Tekniske erfaringer

- Drifting av selve nettet
- Avhengig av KITT v/Chris Øvrid
- Mye arbeid for dataansvarlige (fengsel, skole)
- Brukernavn – passord til alle brukere
- Flere spesialprogrammer fungerer ikke, jfr ulike individuelle behov

Pedagogiske erfaringer

- Aviser
- Informasjonskilder – forlagssider, Wikipedia, bilder etc er svært nyttig

Største utfordringer

- Lukkede studierom, classfronter etc.
- "Test deg selv"
- Download, eks bøker

Aller største utfordring

- Tilrettelegge bruken av Internett teknisk og pedagogisk

6.5. Rapport fra Romsdal vgs - Hustad fengsel

Hustad fengsel har avdelinger med både høyere og lavere grad av sikkerhet. Løsningen er foreløpig bare testet på avdeling med høy sikkerhet. I slutten av mai ble det installert server og nettverk ved Hustad fengsel. Dette kom så sent at elevnettverket ikke ble tatt i bruk før i august 2007.

Generelt

Er de tekniske løsningene gode nok?

Skolen har fra tid til annen hatt problemer med å koble seg opp til eksternt skrivebord på serverne. Det har blitt gjort endringer av oppsettet, men skolen har enda ikke testet løsningen lenge nok til å si om en er kvitt problemet.

Lokal installasjon eller sentral installasjon av programvare

Det er i dag lagt opp slik at all programvare som brukes av elever og lærere skal installeres lokalt. Dette vil være unødig ressurskrevende med tanke på drift av maskinparken, spesielt dersom en image-løsning ikke blir benyttet. En image-løsning går ut på at et speilbilde av maskinens oppsett ligger på en fil. Ved behov, kan dette speilbildet overføres raskt til arbeidsstasjonen. På den måten unngår man tidkrevende manuell re-installasjon av operativsystem og programvare.

Oppsett av arbeidsstasjoner

For å redusere arbeid med vedlikehold av arbeidsstasjonene, spesielt når antall maskiner øker, er det praktisk med en såkalt image-løsning. En slik image-løsning kan settes opp sentralt eller lokalt. Det mest rasjonelle er muligens å etablere en fellesløsning for alle fengslene, men hvis dette er vanskelig, vil det være greit å ha en lokal løsning.

Image-løsning som er testet

Skolen har brukt mye tid på å teste ut en image-løsning fra Acronis. Den koster pr dags dato et par hundre kroner pr. arbeidsstasjon, er Windows-basert og har en grafisk oversiktlig og en forholdsvis lav brukerterskel - til slik programvare å være. Denne løsningen er anbefalt av en lokal dataleverandør og flere offentlige institusjoner ser ut til å ta denne løsningen i bruk.

Skolen ønsker svært gjerne å legge image av maskinoppsettene på en av filserverne da dette krever minst maskinvare, er sikrest med hensyn på backup og mest arbeidsbesparende. Vi har sammen med KITT, brukt mye ressurser i tid på få løsningen til å virke i elevnett, men har dessverre ikke lyktes fullt ut enda. Acronis-imageløsningen fungerer imidlertid utmerket ved sammenkobling av maskiner i eget nett. Skolen har havnet på denne løsningen så langt.

Forslag til endringer

Det er viktig å få en effektiv drift av nettet ved skoleavdelingen. Å legge inn programvarer ved hver maskin (reinstallere) er ikke en holdbar løsning i lengden, også med tanke på at det er skoleavdelinger som vil ha behov for en langt større maskinpark enn det vi har ved Hustad fengsel. En må kunne se om en kan etablere egne områder for programmer på server – slik at dette kan ligge sentralt (med skolens egne lisenser).

Opplæring fra KITT ved installasjon og igangsettelse

Representanter fra KITT og samarbeidspartnerne gjorde et godt og grundig arbeid da de var ved skolen. God informasjon ble gitt til fengselets it-kontakter og skolens medarbeidere, i tillegg til god service og hjelp i ettertid via e-mail. Skolen har en del lærere som arbeider deltid ved skoleavdelingen, og dette hindret alle lærerne i å delta på opplæringsdagen.

Forslag til endringer:

Et oppfølgingsseminar for teknisk drift og generell bruk av systemet. Det er først når en har fått tatt systemet i bruk at spørsmål og forslag til endringer kommer opp. Erfaringsutveksling mellom ulike skoleavdelinger og fengsel ville være nyttig.

Gjennomgang rutiner for opprettelse av brukerkontoer

Etter installasjon av systemet gjennomførte skolen et samarbeidsmøte med IKT-driftsansvarlige for fengselet og skolens medarbeidere. De ble her enige om å teste ut rutinene rundt etablering/vedlikehold av brukerkontoer noe annerledes enn forslaget fra KITT. De mente at skolens administratorer burde etablere brukere, i tillegg til å kunne endre passord, da fengselets IKT-ansvarlige går i turnus.

Hustad fengsel har ikke daglig bemanning innen IKT-driftsansvar, og i tillegg går betjentene i turnus. For at etablering av nye brukere ikke skulle bli en flaskehals (pga turnus og lite tid til samhandling mellom skoleavdelinga) prioriterte skolen å teste ut en omfordeling av rollene. Skolen ønsket å være mest mulig selvhjulpen rundt etablering av brukerkontoer, men samtidig presiserer den at avgjørelsen rundt hvem av elevene som skulle få tilgang til Internett og elevnettet ligger hos fengselsledelsen. I samarbeid med ledelsen ved fengselet ble det utarbeidet et sett av rutiner for godkjenning av brukere. Hvem skal skolens medarbeidere henvende seg til for godkjenning av brukere? Hvem skal godkjenne brukerkontoer? Det ble også utarbeidet et skjema for godkjenning av brukerkonto, og ble enige om at skolens medarbeider ikke skulle etablere brukerkonto før skjemaet for godkjenning av brukerkonto var skrevet under av jurist/avd.ledelse.

Rutinene har fungert bra i prosjektperioden, og en prioriterer å teste ut rutinene ytterligere en tid før de evalueres. På skjemaet for godkjennelse av brukerkontoer, ønsker en å skille ut de innsatte som eventuelt ikke får brukerkonto. Her ønsker vi å se på varetekt med restriksjoner som en gruppe, og "annet" som en egen gruppe.

Bruk av IKT/Internett under eksamen våren 2007

Da installasjonen ikke kom før 29. mai – 31. mai 2007, resulterte dette i at skolen ikke fikk brukt løsningen til vårens eksamener. Skolen håper at en ved høstens eksamener i november og desember tar i bruk elevnettet for de elevene det er aktuelt for. Hvis det er tvil om eksamensoppgavene setter krav til full tilgang til Internett eller ei (fagavhengig) velger vi å la de gjennomføre eksamen ved hovedskolen. Skolen er noe skeptisk i henhold til sentralgitte eksamener i enkelte fag innen allmenne fag (R94) og studiespesialisering (Kunnskapsløftet). Enkelte av disse eksamensoppgavene blir utarbeidet med utgangspunkt i den ordinære skolens bruk av Internett. En begrenset tilgang som vi i dag har kan gjøre den praktiske gjennomføringen svært vanskelig.

Skolen håper at krav med hensyn til digital eksamen blir vurdert i forhold til elevnettverket, og derav brukerkontoer med aksess til LMS'er. Uten en slik tilgang, er vi igjen satt til sides i forhold til den ordinære skoledriften/eksamensavviklingen.

Dekker de pedagogiske løsningene behovene i henhold til læreplanverket og regler for eksamensavviklingen? Per dags dato gjør de det for de fagene skolen tilbyr undervisning i. Vi er usikre med hensyn til undervisning innen TIP (Programområde for teknikk og industriell produksjon), hvis vi skal følge hovedskolens fjernundervisning.

Forslag til endringer i eksamensavviklingen:

I en eksamenssituasjon kunne det være muligheter for å få full aksess til Internett, men med manuell logging. For de som skal administrere og gjennomføre digital eksamen må vi ha tilgang til bruk av LMS.

Brukere av systemet perioden juni-oktober 2007

Fra og med august har skolen hatt 7 elever koplet opp mot elevkontoer. Disse har fungert bra. Det er testet ut en del sider/søk mot web for å se hva vi kommer inn på eller ei. Programmer som Word, Excel, Powerpoint har fungert som de skal. Vi har omprioritert timetallet noe fra fellesfagene, slik at vi har kjørt grupper med elever 6 timer i uken på IKT. Her har vi gått gjennom grunnleggende bruk av tastatur, tekstbehandling og Internett. I tillegg er elevnettet brukt i norsk og engelsk.

Elevsynspunkter

Skolen har ikke hatt problemer med elevnettet, men savner muligheten for å komme inn på enkelte sider, eksempelvis NAV. I forbindelse med oppsett av CV'er, søknader på arbeid ville det vært fint om den enkelte elev kunne lære seg å søke på stillingsbasen til NAV. I tillegg ville en kunne hente en del nyttig informasjon fra dem.

Elevene ved lukket avdeling på fengselet har vært godt fornøyd med tilbudet. De etterlyser muligheter for å kunne gå inn på nettbank, NAV og bruke søkemotorer på ulike hjemmesider for telefonkatalogen m.m. Argumentet for å kunne få slike muligheter er at dette gir dem lettere tilgang til informasjon de trenger for forberedelse til livet etter soning.

Elevene forteller også at de svært gjerne skulle hatt tilgang til rommet på ettermiddag/kveldstid. Teknisk sett skulle vel ikke det være noe hinder for dette, men bemanningsmessige hensyn taler ikke for gjennomføring av bruk av datarom etter undervisningsslutt. Våre elever har i tillegg til IKT/Internett-rommet muligheter for å søke om å låne bærbare PC'er. I tillegg har skolen satt ut en PC med skriver for hvert fellesrom (lukket og åpen avdeling). Vi har gode erfaringer med PC'er satt ut til fellesskapet, det har ikke vært ødeleggelser på datamaskinene etter de ble satt ut.

Ellers så etterlyser elevene stadig mer undervisning innen IKT/ulike programvarer. Det er store variasjoner i kunnskapen hos de innsatte.

Hvordan fungerer rutinene for elevene?

Rutinene for etablering av brukerkontoer har fungert godt. Skolen har ikke i sin korte testperiode opplevd at brukerne har glemt passord. Skolen har gått gjennom regler for bruk av systemet, og har til nå ingen erfaringer i brudd på regelverket. Relativt ofte opplever en at nettet går veldig tregt og til tider låser seg helt. Enkelt ganger må Explorer avsluttes og deretter restarteres for å få fart på nettet. Dette kan lett skape frustrasjon i undervisningen.

Forslag til endringer i rutinene:

Ingen umiddelbare forslag til endring av rutinene vi har utarbeidet. Skolen ser behovet for å bruke mer tid på eksisterende rutiner, for så å ta en vurdering av disse etter en lengre testperiode. Ber om at KITT ser på tregheten i systemet som skissert over.

Lærersynspunkter

Lærerne som har brukt elevnettet synes det er et godt supplement til undervisningen. Vi har som nevnt brukt Internett innen norsk og engelsk. Programmer innen matematikk og TIP står nå for tur. Enkelte lærere håper at en med tiden kan kople seg mot læringsplattformer, slik at vi i langt større grad kan legge til rette for fjernundervisning og støtte opp om innsatte som er studenter ved høyskolene. Per dags dato tilbyr vi innsatte som er studenter ved høyskolestudier og videreformidle elektronisk innlevering av oppgaver etc.

Dekker tilgangen til websidene behov knyttet opp mot lærerplanene?

Det er vanskelig å uttale seg om dette etter en kort testperiode. Det vil stadig dukke opp behov for ulike hjemmesider i henhold til ulike læreplaner. I testperioden har skolen brukt elevnettverket mot fagene norsk og engelsk og dette har fungert greit. Utviklingen skjer raskt, stadig nye hjemmesider kommer til så dette bør kontinuerlig vurderes. Skolen mener at for mange pedagogiske nettløsninger er ekskludert for elevene. Her ønsker skolen enkle og effektive rutiner for innrapportering av nettsider til KITT som er ønsket tilgjengelig.

Fungerer løsningen for samarbeid mellom elever og lærere?

Elevnettverket har verken forbedret eller forverret samarbeidet mellom elever og lærere. Vi har tatt i bruk PC'er i undervisningen tidligere, slik at undervisningsmetodene er de samme. En har nå mulighet for å legge ut undervisningsopplegg på fellesområdet, og dette gir mindre arbeid for lærerne enn tidligere.

Mange av elevene mangler grunnleggende kunnskap innen IKT. Vi prioriterer å gi dem innføring i ulike Windows-programmer. Det er først når de har lært seg det helt elementære innen tastatur, filbehandling og tekstbehandling de kan dra nytte av elevnettverket, fellesfiler m.m.

På lærerværelset: Lærernetttverket

Skolen har valgt ikke å bruke denne løsningen fullt ut ennå. Vi har selvstendige maskiner (ikke lærernetttverk) på lærerrommet per dags dato. Det mest vektige argumentet for ikke å ta det i bruk er at lærerne har bærbare PC'er de ønsker å ta med hjem for for- og etterarbeid. Vi har forstått KITT slik at de ikke ønsker at maskiner skal tas ut og inn av netttverket. Skolen

ønsker ikke å miste fleksibiliteten vi i dag har med å kunne ta med de bærbar maskinene hjem.

Det har også vært diskusjoner i gruppen hvorvidt lærernetverket er til hinder for bruk av Møre og Romsdal fylkes skoleadministrative løsninger, og her må det undersøkes før en tar nettet i bruk. I tillegg er det også prinsipielle diskusjoner hvorvidt vi ønsker å bli loggført via et lærernetverk eller ei. Vi har derfor i testperioden brukt lærernetverket ved en maskin, og det er administratormaskinen.

IKT-ansvarlig ved skolen - synspunkter

Generelt

Skolen er ennå i oppbyggingsfasen ved skoleavdelingen, og har ikke budsjettet til å ha egen IKT-ansvarlig ved skoleavdelingen. Skolen har derfor satt gitt en lærer redusert undervisning i prosjektperioden. Vi ser at skolen i fremtiden må prioritere å sette av en funksjon for drift av elevnettet i tillegg til kontroll og oppfølging av bærbar maskiner. Skolen ønsker at en i fremtiden kan få litt bedre ressurser til dette viktige området.

Kapasitet/ hastighet/stabilitet i systemene – hvordan fungerer dette?

Som nevnt tidligere sliter vi noe med treghet i systemet, og håper at dette løser seg i fremtiden. Løsningsforslag regner vi med kommer fra KITT/sentral prosjektgruppe.

Hvordan fungerer rutinene for IKT-ansvarlig?

Skolen har fokusert mye på imageløsninger, og brukt mye ressurser på dette. Det har ikke vært ressurskrevende å etablere brukerkontoer. Vi øker elevnettet til åpen avdeling ved nyttår 2008, og får da ytterligere 6 maskiner inn i nettet. Ved åpen avdeling har vi flere elever med kortere dommer, slik at det vil bli en del merarbeid rundt etablering av brukerkontoer da. Prosjektperioden fra juni til oktober er for kort til å kunne konkludere noe rundt dette.

Skoleledelsens synspunkter

Som nevnt innledningsvis er vi svært glade for å kunne være med som pilotdeltaker. Dette har gitt oss anledning til å bruke spesielt Internett i henhold til lærerplanverket. I tillegg har det vært ekstra motiverende for våre elever å kunne bruke elevnetverket.

Vi ser helt klart et behov for grunnleggende opplæring innen IKT og ulike programvarer for elevgruppen må være på plass før elevnetverket kan brukes fullt ut. Manglende grunnleggende kunnskaper innen tastatur, filbehandling m.m. stopper en effektiv utnyttelse av nettet.

Det er en svært god motivasjonsfaktor for mange elever å kunne komme seg på Internett. Bare det å kunne lese dagens aviser er et gode som er tatt svært godt imot. Pausene mellom undervisning prioriteres til avislesning og ikke til å gå ut i luftegården. Vi håper at nettverket kan bygges ut i fremtiden, slik at vi kan tilby blant annet fjernundervisning og digitale læremidler innen ulike fagområder.

Nettløsningen er nok ikke helt i mål med tanke på å dekke samtlige læreplaner i Kunnskapsløftet, men dette regner vi med bedrer seg i fremtiden. Samarbeidet med KITT har

fungert utmerket når vi først kom i gang. Det har vært et tydelig gjensidig felles mål å komme i havn med installering og etablering av brukere.

Fungerer løsningen for samarbeid mellom skole og fengsel?

Ved prosjektstart gjennomførte skolen møter mellom IKT-ansvarlige ved fengselet og skolens prosjektdeltakere. Her foreslo fengselets representanter at vi burde se på rutinene for hvem-gjør-hva med hensyn til etablering av brukerkontoer og endring av passord. Ved Hustad fengsel har vi betjenter som går i ordinær turnus og som har funksjoner som IKT-ansvarlige. Dette vanskeliggjør kontinuerlig oppfølging av brukerkontoer. Vi bestemte derfor tidlig at denne oppgaven burde prøves ut av skolens administratorer, men at sikkerhetsvurderingen for hvem som kan få tildelt elevkonto eller ei skulle ligge hos fengselsledelsen. Dette har fungert veldig godt hos oss i prosjektperioden. Vi har utarbeidet rutiner for dette samarbeidet, og skjema for godkjennelse av elevkontoer i tillegg til regler for bruk av elevnettverket.

Mulighet for full Internett i klasserommet?

Er dette en trygg løsning for elever og lærere? Både ja og nei. Dette vil kreve en relativt høy kompetanse av den enkelte lærer for å kunne følge med hva den enkelte elev holder på med. Vi antar at det da ville være gode kontrollrutiner som hjalp den enkelte lærer i en slik undervisningssituasjon. I andre fag, eksempelvis datafag og ved tilrettelegging for fjernundervisning og/eller digital eksamen ville det være et "must" å få en slik løsning. Vårt forslag ville være å få til en løsning der en i gitte situasjoner ga tilgang til full aksess til Internett, men at hovedregelen var en begrenset tilgang.

Er retningslinjene for bruk av IKT/Internett dekkende?

I skrivende stund ser det slik ut. Dette er vanskelig å svare på da prosjektperioden har vært svært kort i tillegg til få pilotskoler.

Ett av de sentrale spørsmålene vil være om de pedagogiske løsningene dekker behovene i henhold til læreplanverket i Kunnskapsløftet? Et annet sentralt spørsmål vil være om behovet for bruk av læringsplattformer i den videregående skolen blir dekket?

Kravet til bruk av læringsplattformer ved eksempelvis digital eksamen ser vi ingen løsning på etter dagens begrensninger. Vi antar at det heller dreier seg om sikkerhetsmessige utfordringer enn systemets muligheter. Vi håper løsning rundt læringsplattformer blir vektlagt i fremtiden og utbedret. Hvis vi skal kunne tilby kvalitativ utdanningstilbud til de innsatte, bør vi samarbeide med hverandre for å kunne gi et bredt nok utdanningstilbud. Via læringsplattformer som Classfronter og It's learning bør vi kunne se på utdanning innen Kriminalomsorgen som en helhet, samarbeide om tilbud på tvers av fylkeskommunene og legge til rette for blant annet fjernundervisning.

6.6. Spørreundersøkelsen til pilotskolene

Det ble sendt ut et spørreskjema som lærerne og skolens IKT-ansvarlige ble bedt om å svare på. Spørreskjemaet inneholdt spørsmål om de pedagogiske behovene ble ivaretatt for lærere og elever og ellers om hvordan de tekniske løsningene fungerte (se vedlagt spørreskjema). På spørsmålene fikk de beskjed om å bruke en karakterskala fra 1 til 10. Nedenfor følger en oppsummering av svarene på de ulike spørsmålene.

I klassen

Dekker tilgangen til websidene det pedagogiske behovet knyttet opp mot læreplanen?	4,8
Det blir mulighet for full Internett i klasserommet.	
Føler du at dette er en trygg løsning for lærerne?	6,9
Fungerer løsningen for samarbeid mellom elever og lærere?	8,7
Hvordan fungerer rutinene?	
a) for elevene	7,8
b) for lærerne	6,9
c) for skolens driftsansvarlige	6,9

På lærerværelset

Hvordan virker innloggingsprosedyren for lærerne?	4,5
Er du fornøyd med lærernes Internett?	6,3
Hvordan fungerer lærernetverket (totalt sett)	7,8

Generelt

Kapasitet/ hastighet/stabilitet i systemene	5,0
Fungerer løsningen for samarbeid mellom skole og fengsel?	7,2

Når det gjelder spørreskjemaet som lærerne og IKT-ansvarlig svarte på, får vi følgende tilbakemelding.

Det er fire områder som får svært god tilbakemelding: samarbeid mellom lærerne og elever (8,7), gode rutiner for elevene (7,8), lærernetverket (7,8) og samarbeidet mellom skole og fengsel (7,2). Litt over middels scorer: om dette er en trygg løsning for lærerne (6,9), rutinene for lærerne (6,9), rutinene for skolens driftsansvarlige (6,9), om lærerne er fornøyd med Internett (6,3). De områdene som kom dårligst ut var: om tilgangen til websidene dekket det pedagogiske behovet knyttet opp mot læreplanen (4,8), hvordan innloggingsprosedyren virket for lærerne (4,5) og kapasitet/hastighet/stabilitet i systemene (5,0).

6.7. Spørreskjema til fengslene

Det ble også sendt ut et spørreskjema som alle de ansatte på fengslene ble bedt om å svare på som hadde oppgaver knyttet til drift, vedlikehold eller ettersyn av skolenettverket. Spørreskjemaet inneholdt spørsmål om de fengselsfaglige behovene ble ivaretatt for kriminalomsorgen (se vedlagt spørreskjema). På spørsmålene fikk de beskjed om å bruke en karakterskala fra 1 til 10. Nedenfor følger en oppsummering av svarene på de ulike spørsmålene.

Redegjørelse	5,0
Kunnskap	3,0
Trygghet	3,8
Oversikt	3,3
Samarbeid	6,5
Opprettelse	3,7
Support	6,5
Kontroll	3,7
Drift	5,5
Elevavtale	7,0
Rundskriv	6,8

Denne kartleggingen viser at det er fire områder som kommer positivt ut. Det er elevavtale, samarbeid, support og rundskriv. Det er verdt å merke seg at det er fem områder der fengslets ansatte vurderer informasjon og støtte som dårlig. Det er kunnskap, trygghet, oversikt, opprettelse og kontroll.

6.8. Oppfølging og veiledning

I slutten av januar 2007 arrangerte Nasjonalt forum oppstartkonferanse for pilotprosjektet. Her møtte representanter for de fire prosjektskolene, fengslene og organisasjonene hvor blant annet den nasjonale løsningen ble presentert og gjennomgått. I oktober arrangerte Nasjonalt forum en erfaringskonferanse på KRUS med de samme prosjektdeltakerne. For å sikre god informasjon med inkludering av alle samarbeidende parter i prosjektet reiste, representanter fra Nasjonalt forum til alle fire prosjektene. Her møttes alle involverte parter. Knyttet til disse informasjonsreisene ble det også utarbeidet informasjonsbrosjyrer generelt omkring IFI løsningen, men også spesifikt med fokus på den tekniske oppbyggingen av IFI.

I hele prosjektperioden har KITT vært til disposisjon for aktiv veiledning av de berørte parter i prosjektet. I tillegg har KITT gitt jevnlig og tidvis daglig support (hovedsakelig tlf) til de lokale prosjektene.

Nasjonalt forum har engasjert seg internasjonalt gjennom ulike konferanser og studiereiser. I 2005 hadde vi studiekonferanser med svenske og danske representanter fra kriminalomsorg og skole, med en påfølgende studereise til Sverige for å se nærmere på den svenske IKT løsningen innenfor kriminalomsorgen. I 2006 var Nasjonalt forum representert med blant annet innlegg på en koordinator konferanse i Praha, Tsjekkia. I september 2007 var nasjonalt forum representert på spredningskonferansen til PIPELINE, på Hurdalsjøen hotell. Andreas Lund hadde innlegg på en internasjonal konferanse for fengselsdirektører i Thailand november 2007. I januar reiste Nasjonalt forum til Bremen, Tyskland for å studere den tyske implementeringen av læringsplattformen Ilias innenfor tyske fengsler. I tillegg har det vært utstrakt kontakt med personer fra både England og Tyskland angående den norske IFI modellen, foruten de faste informasjonsutvekslingsmøtene i Nordiske samarbeidsmøter.

7. Oppsummering av rapportene med anbefalinger

På bakgrunn av rapportene og spørreskjemaene ser NFFIKT grunn til å fremheve de viktigste problemstillingene og komme med forslag til løsninger.

7.1. Læringsplattform

Ved bruk av en læringsplattform (LMS) som for eksempel It's learning, Ilias og Classfronter bør vi kunne se på opplæring i kriminalomsorgen som en helhet. En LMS er en felles læringsressurs der det ligger innhold som kan deles og der det er mulig å administrere og støtte læringsprosessen. Det kan føre til samarbeid på tvers av fylkeskommunene og legge til rette for blant annet fjernundervisning. Pipeline-prosjektet har utviklet en LMS som i dag brukes i flere fengsel i Tyskland, i Sverige benyttes intern LMS for fjernundervisning i fengslene.

Anbefaling:

Gruppen anbefaler at det settes opp en felles LMS inne på nettverket basert på Ilias. Teknisk administrasjon foretas av KITT, innholdsvedlikehold gjøres av den enkelte skole. Det må foretas en del arbeid med tilpasning av systemet til våre behov. Vi henviser til notat "Bruk av læringsplattform for innsatte" (KITT 2007-09-24).

En slik LMS vil ikke være tilgjengelig for enheter/skoler som har Internett-tilgang utenfor vår sentrale løsning. Ved fri tilgang til Internett for åpne fengsel bør undervisning i disse enhetene tilknyttes for eksempel den lokale skolens LMS.

7.2. Lokal installasjon, image-løsning eller sentral installasjon av programvare

Programvare installeres i dag manuelt på den enkelte PC. Antivirusprogram blir automatisk installert fra sentral server. Mange skoler ønsker installasjon av lokal programvare via en image-løsning for å forenkle oppsett. Det lar seg også gjøre å legge mer programvare i den sentrale server, KITT, for automatisk installasjon på lokale PC'er i klasserommene.

Anbefaling:

Vi anbefaler at det legges til rette for bruk av lokale "image" på enhetene. Videre at Fylkesmannen i Hordaland kan stå for innkjøp av en del fellesapplikasjoner som kan legges inn i den sentrale server, KITT, og autoinstalleres på skolene.

7.3. Rutiner for å opprette brukere og endre passord

Det viser seg at kapasitet og kompetanse varierer en del mellom de forskjellige skoler og fengsler.

Anbefaling:

Gruppens flertall anbefaler at operativt ansvar for bla, **etablering av brukeridentitet** for innsatte kan delegeres til skolens driftsansvarlige. Gruppens mindretall, gruppens leder, anbefaler at dette utføres av fengslets ikt-medarbeider.

Den endelige konklusjonen taes inn i rundskrivet.

7.4. Hvilke nettsteder/sider skal den enkelte skole/fengsel få tilgang til?

Enhver form for interaktivitet og kommunikasjon/samhandling med websider er umuliggjort av sikkerhetshensyn. Dette gjør at webbaserte pedagogiske applikasjoner på Internett ofte ikke fungerer. Dette gjelder sider som allerede er gitt lesetilgang.

Anbefaling:

Vi anbefaler at en liten kompetansegruppe (av KITT og FMHO) gis fullmakt til å åpne for interaktivitet på websider etter vurdering.

7.5. Bruk av pedagogisk programvare

En god del programvare lar seg ikke installere uten videre på PC-ene på grunn av den strenge sikkerhetspolicyen som er satt i systemet. Dette kan ofte løses ved å kontakte driftssentralen som kan gi support.

Anbefaling:

Det bør opprettes en sentral kunnskapsdatabase tilgjengelig for skolens og fengslets driftspersonell for installasjon av programmer som krever særlig tilpasning.

7.6. Bærbare PC-er på lærernettverket

Det er et sterkt ønske om å kunne ta maskiner i lærernettverket inn og ut av løsningen, slik at lærere kan bruke samme maskin også på hjemmekontor osv.

Anbefaling:

Vi anbefaler at det lages retningslinjer for bruk av bærbare maskiner i lærernettverket. Det må utvises ekstra varsomhet når en slik løsning benyttes, slik at sensitiv informasjon ikke slipper ut av fengselet. Det bør presiseres at stasjonære maskiner er den anbefalte løsningen.

7.7. Utvidet internettilgang i klasserommet

Anbefaling:

For å møte elevens behov i gitte situasjoner (for eksempel ved forberedelse til eksamen og/eller i eksamenssituasjonen, ekstern LMS knyttet til utdanningssituasjoner) må det bli gitt utvidet tilgang til internett for å møte deres behov. Denne utvidete internettilgangen vil da være tilnærmet lik lærertilgangen til internett.

7.8. Forenkle kravene til passord for innsatte

Passordpolicy følger standard oppsett fra Microsoft under Windows Server 2003. Dette gir en del krav til lengde, bruk av store/små bokstaver, tall og spesialtegn. Elever som ønsker å bytte passord med hverandre kan uansett gjøre det innenfor enheten.

Anbefaling:

Vi anbefaler at kravene til passordkompleksitet blir lempet på (valgfritt passord, minimum 6 alfanumeriske tegn).

7.9. Behov for lærer/klasseroms PC

I løsningen ble det opprinnelig tenkt å ha en dedikert PC til bruk for læreren i hvert klasserom. Dette er dårlig ressursutnytting. Det har kommet ønsker om at lærere og elever kan benytte de samme PC-ene i klasserommet. Løsningen slik den er nå tillater dette, hvis det installeres et program for sikker pålogging (bruk av token). Lærer vil uansett ikke ha tilgang til filområder for lærere, men vil ha full internettaksess. Dette gir også læreren mulighet til å skrive ut på elevskrivere, noe som ikke var mulig ved dedikerte PC-er for lærere i klasserommet.

Anbefaling:

Vi anbefaler at elever og lærere kan bruke de samme PC'ene i klasserommene.

7.10. Lokal webserver "intranettsider"

Skolene ønsker å kunne sette opp en webserver lokalt til bruk i undervisningen. Det vil uansett ikke være mulig for andre enn elever på lokal enhet å få tilgang til innhold på denne.

Anbefaling:

Vi anbefaler at dette er tillatt, men at det lages lokale rutiner for at fengselet kan gjennomgå innhold i filer som lagres på webserveren.

7.11. Vedlikehold, feilretting og videreutvikling

Systemet har noen feil, som gir nedsatt kvalitet og funksjonalitet, og er til tider ustabilt.

Anbefaling:

Det må settes av ressurser til kontinuerlig videreutvikling, vedlikehold og feilretting.

7.12. Opplæring

Erfaringene fra pilotprosjektet så langt viser at det er stort behov for opplæring av fengslets og skolens personale.

Anbefaling:

Vi anbefaler at det gjennomføres årlige felles samlinger for teknisk drift og generell bruk av systemet.

8. Videre oppfølging – forslag til utrullingsplan

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning har ansvaret for de tekniske og økonomiske oppgavene knyttet til å få på plass den tekniske infrastrukturen som er nødvendig for at skolene/fengslene skal få tilgang til den nasjonale internettportalen (IFI modell). I St.prp.nr.1 (2007-2008) for budsjettåret 2008 fra Justisdepartementet sier departementet følgende:

Kriminalomsorgen har i samarbeid med utdanningsmyndighetene lagt til rette for bruk av Internett i undervisningen i fire fengsler. Målet er at alle fengsler som har et skoletilbud gradvis får tilgang til Internett.

8.1. Forslag til utrullingsplan

Nasjonalt forum for IKT/Internett foreslår at de store fengslene med høy grad av sikkerhet blir prioritert, dernest de andre mindre fengslene med høyere grad av sikkerhet. For fengsler med lavere grad av sikkerhet må Kriminalomsorgens sentrale forvaltning avgjøre om disse fengslene skal ha tilgang til Internett gjennom IFI-modellen eller på en annen måte.

Pulje 1 – fengsler med høy grad av sikkerhet:

Oslo fengsel – Grønland voksenopplæringscenter
Bredveit fengsel – Grønland voksenopplæringscenter
Ila fengsel, forvarings-og sikringsanstalt – Rud vgs (pilot – OK)
Ullersmo fengsel – Jessheim vgs
Kongsvinger fengsel (høyere grad av sikkerhet) – Øvrebyen vgs
Ringerike fengsel – Hønefoss vgs
Skien fengsel – Hjalmar Johansen vgs (pilot – OK)
Åna fengsel – Time vgs
Bergen fengsel – Åsane vgs
Trondheim fengsel – Brundalen vgs
Tromsø fengsel – Breivika vgs

Pulje 2 – fengsler med høy grad av sikkerhet

Indre Østfold fengsel (høyere grad av sikkerhet) – Mysen vgs
Sarpsborg fengsel – Borg vgs
Moss fengsel – Malakoff vgs
Fredrikstad fengsel – Glemmen vgs
Hamar fengsel (høyere grad av sikkerhet) – Storhamar vgs
Gjøvik fengsel – Gjøvik vgs
Drammen fengsel – Drammen vgs
Sem fengsel – Færder vgs
Horten fengsel – Horten vgs
Larvik fengsel – Thor Heyerdahl vgs
Kragerø fengsel – Hjalmar Johansen vgs
Stavanger fengsel – Time vgs
Haugesund fengsel – Time vgs
Kristiansand fengsel – Kvadraturen vgs
Arendal fengsel (høyere grad av sikkerhet) – Blakstad vgs
Vik fengsel – Sogndal vgs
Ålesund fengsel – Fagerlia vgs
Hustad fengsel (høyere grad av sikkerhet) – Romsdal vgs
Bodø fengsel – Bodø vgs
Mosjøen fengsel – Vefsn vgs
Tromsø fengsel (høyere grad av sikkerhet) – Breivika vgs
Vadsø fengsel – Vadsø vgs

Fengsel med lavere grad av sikkerhet

Ullersmo fengsel, avd Krogsrud – Jessheim vgs
Ilseng fengsel – Storhamar vgs
Indre Østfold fengsel (lavere grad av sikkerhet) – Mysen vgs
Hamar fengsel (lavere grad av sikkerhet) – Storhamar vgs

Arendal fengsel (lavere grad av sikkerhet) – Blakstad vgs
Vestre Slidre fengsel – Valdres vgs
Bruvoll fengsel – Skarnes vgs
Kongsvinger fengsel (lavere grad av sikkerhet) – Øvrebyen vgs
Hassel fengsel – Rosthaug vgs
Bastøy fengsel – Horten vgs
Berg fengsel – Færder vgs
Sandefjord fengsel – Thor Heyerdahl vgs
Hof fengsel – Horten vgs
Sandeid fengsel – Haugaland vgs
Bergen fengsel, avd. Osterøy – Åsane vgs
Bergen fengsel, avd. D – Åsane vgs
Bjørgvin fengsel – Åsane vgs
Hustad fengsel (lavere grad av sikkerhet) – Romsdal vgs
Trondheim fengsel, avd. Leira – Brundalen vgs
Tromsø fengsel (lavere grad av sikkerhet) – Breivika vgs

8.2. Ressursbehov for skolens og kriminalomsorgens personale

Ressursbehovet er skissert i notat fra KITT til kriminalomsorgens sentrale forvaltning "Driftskostnader IFI-løsning" (2008-01-07).

Kostnader sentralt vil hos KITT ligge på 1 til 2 heltidsstillinger. Ved hver lokal enhet i kriminalomsorgen trengs det 10-20% driftstilling.

Skolen slipper belastningen med drift av servere. På den annen side vil driften for skolens IKT-ansvarlige foregå i et langt mer omfattende miljø. Dette vil medføre merarbeid. Alt i alt betyr det at totalbelastningen vil forbli uforandret.

8.3. Økonomi

Kostnader til KITT sentralt og til de ulike lokale enhetene er skissert i notat fra KITT til kriminalomsorgens sentrale forvaltning "Driftskostnader IFI-løsning" (2008-01-07). Kostnad pr. enhet er omtrent lik, uavhengig av antall PC-er/elever på enheten. En regner med ca 300 000 per enhet for innstallasjon av løsningen. I tillegg kommer avskrivning av lokalt utstyr på ca. 80.000 pr. enhet pr. år, midler som må disponeres av KITT.

8.4. Rundskriv

Rundskrivet må justeres etter at de endelige beslutningene vedrørende punktene under kapittel 7 er tatt. Se vedlagte rundskriv.

8.5. Juridiske spørsmål i forhold til personvern (både innsatte og ansatte)

Rundskrivet må gjennomgås slik at regler som følger av personopplysningsloven med forskrift blir ivarettatt.

9. Avslutning

Selv om prosjektperioden var kort, har skolene og fengslene kommet med tilbakemeldinger som det er viktig å ta hensyn til. Både lærere og elever har gitt uttrykk for at det er mange positive sider ved denne løsningen. Samtidig har de kommet med forslag til forbedringer av systemet som det viktig å ta med seg videre.

Det er nå viktig at skolene/fengslene raskt blir knyttet opp til den nasjonale brannmuren, slik at skolene får arbeide i tråd med gjeldende læreplaner, lov og forskrifter. Dersom dette ikke skjer fort, vil gapet mellom det som skjer i skolene ute og skolene i fengslene øke dramatisk. Opplæringen innenfor kriminalomsorgen kan fort utvikle seg til å bli en annenrangs undervisning. Et stort flertall (både daværende og nåværende regjeringsparti) sa i behandlingen av St.meld.nr.27 (2004-2005): Om opplæringen innenfor kriminalomsorgen "Enda en vår" at det ikke må skje.

Flertallet vil understreke viktigheten av at også elever i fengselsundervisningen får god tilgang til IKT-kompetanse slik at undervisningen ikke utvikler seg til å bli en "annenrangs" utdanning.

Det er derfor svært positivt at Justisdepartementet har sagt at målet er at alle fengsler som har et skoletilbud får tilgang til Internett.

I. Vedlegg

- Risikovurdering utarbeidet av NFIKT
- Foreløpige retningslinjer bruk av IKT/Internett i opplæringen for innsatte i kriminalomsorgen - rundskriv
- ”Bruk av læringsplattform for innsatte”– notat
- Notat av 7. januar 2008 ”Driftskostnader IFI-løsning.